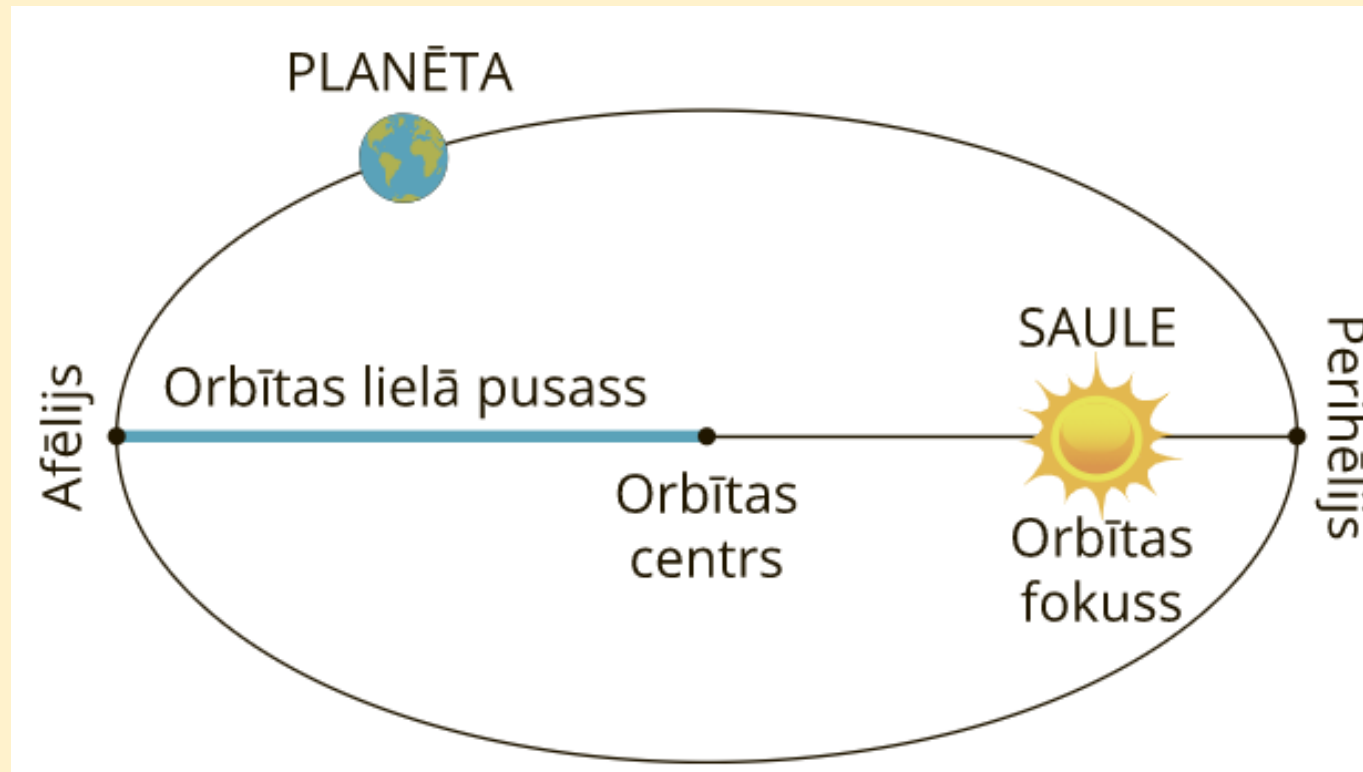

Planētu un pavadoņu kustība

Pirmais Keplera likums:

Visas planētas riņķo ap Sauli pa elipsi, kuras vienā fokusā atrodas Saule.

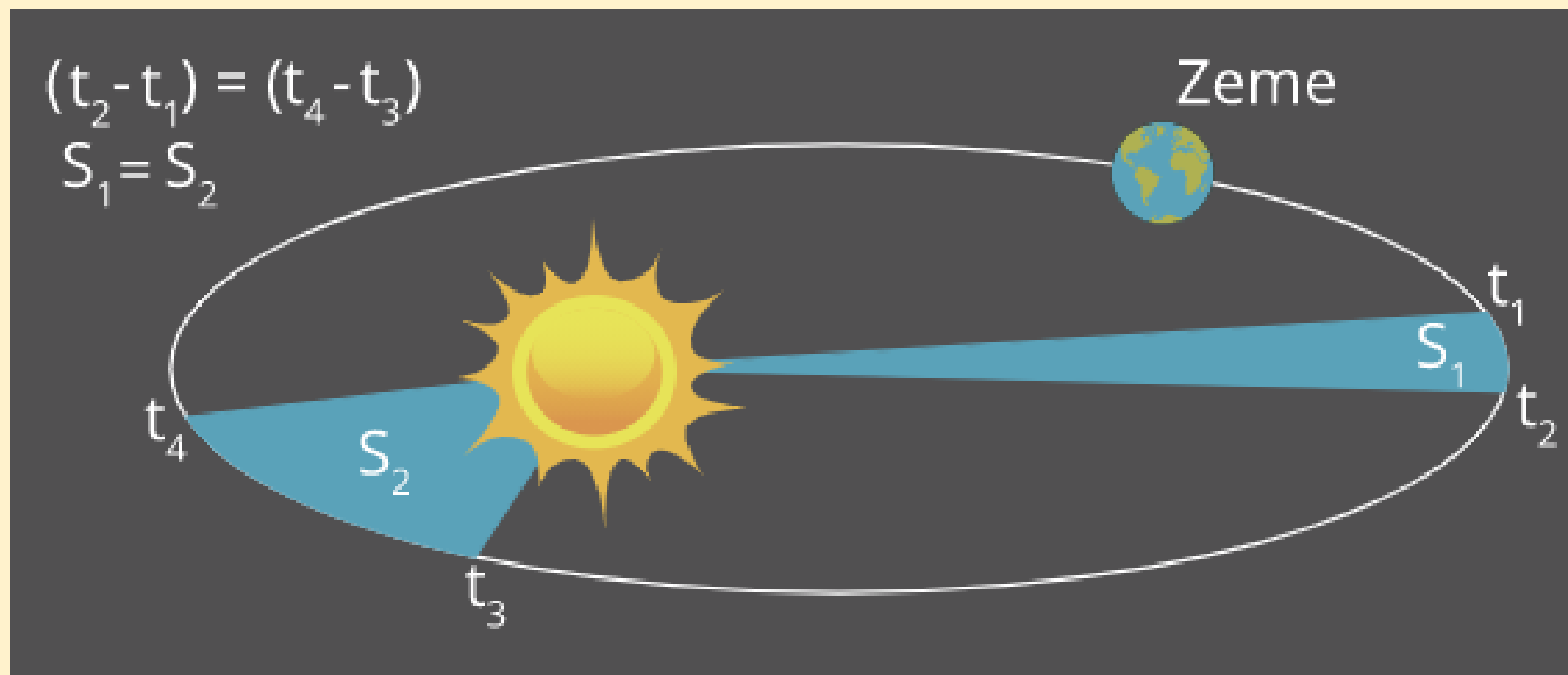

Planētas attālums no Saules mainās apriņķošanas perioda laikā - tuvāko punktu Saulei sauc par perihēliju un tālāko par afēliju.

Zeme ziemas laikā atrodas tuvāk perihēlijam - tātad Saulei, savukārt vasarā tālāk no Saules - afēlijā.

Otrais Keplera likums:

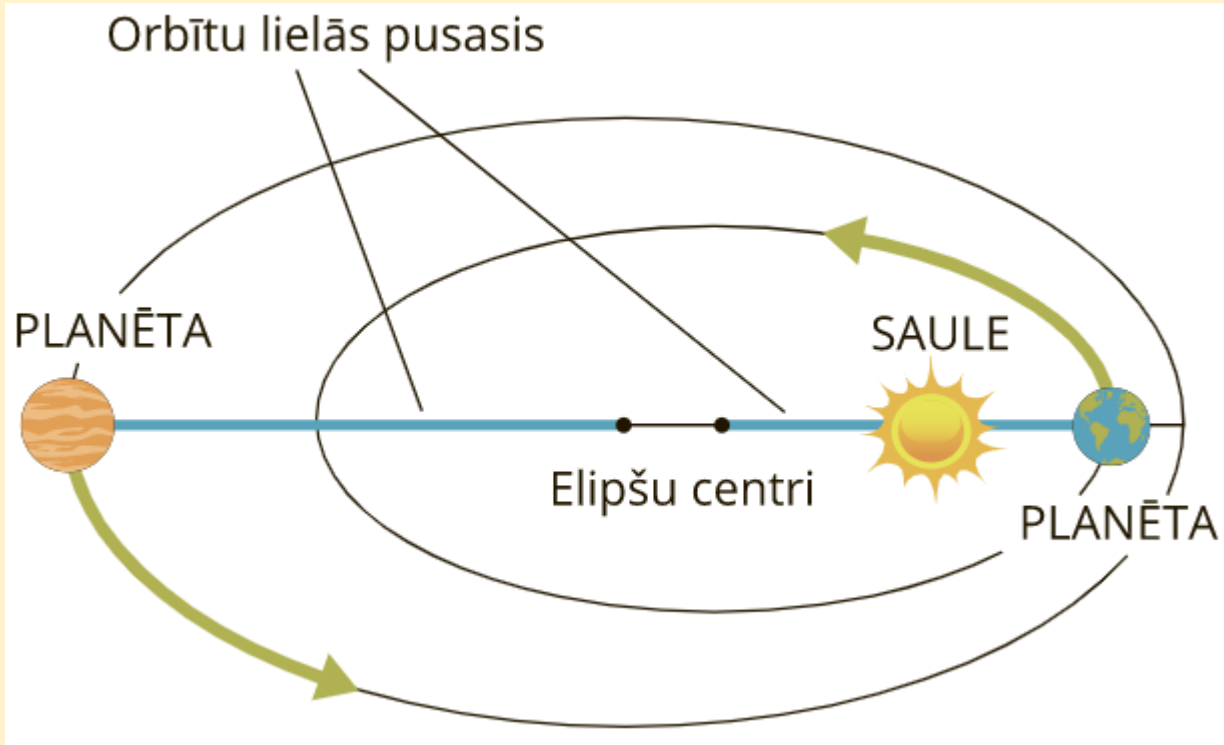
Taisne, kas savieno Sauli un planētu, vienādos laika sprīžos apraksta vienādus laukumus.

Planētas rotācijā ap Sauli mainās tās kustības ātrums. Lielākais tas ir perihēlijā - Zemei ziemā un mazākais afēlijā - Zemei vasarā.

Trešais Keplera likums:

Jebkuru divu planētu apriņķošanas periodu kvadrāti attiecas tāpat kā to orbītu lielo pusasu kubi.

$$\frac{T_1^2}{T_2^2} = \frac{a_1^3}{a_2^3}$$

Jo tālāk no Saules atrodas planēta savā kustībā, jo ilgāks ir tās apriņķošanas periods.

Pavadoņu kustība

Zemei apkārt riņķo viens dabiskais pavadonis un tūkstošiem mākslīgo pavadoņu - ZMP. Šos **pavadoņus** orbītā ap Zemi notur **Zemes gravitācijas lauks**. Pavadoņu orbītas var būt dažādas - parasti tās ir elipses.

Vienkāršākais orbītas veids būtu riņķa līnija.

$$v = \sqrt{G \frac{M_z}{R_z + H}}$$

M_z - Zemes masa - $M_z = 6,0 \cdot 10^{24} \text{ kg}$

R_z - Zemes rādiuss - $R_z = 6,4 \cdot 10^6 \text{ m}$

H - pavadoņa attālums no Zemes, m

v - pavadoņa kustības ātrums, m/s

Varam ievērot, ka pavadoņa ātrums samazinās, palielinoties trajektorijas augstumam! To pašu var attiecināt uz planētām: Jo tālāk atrodas planēta no Saules, jo mazāks ir tās kustības ātrums.

Ja pavadonis pārvietojas ļoti tuvu Zemes virsmai - trajektorijas augstums ir ļoti mazs salīdzinājumā ar Zemes rādiusu ($H=0$), tad

$$v = \sqrt{G \frac{M_z}{R_z}}$$

$$v = \sqrt{g R_z}$$

Ja pavadonis pārvietojas pa riņķveida orbītu apkārt Zemei augstumā h , tad periodu T varam aprēķināt pēc formulas:

$$T = \frac{2\pi(R_z + h)}{v}$$

Savukārt kustības ātrumu augstumā h aprēķina pēc sakarības:

$$v = \sqrt{G \frac{M_z}{R_z + h}}$$

Ģeostacionārie pavadoņi - īpaša veida pavadoņi, kas aptuveni $35800km$ augstumā visu laiku atrodas virs viena un tā paša Zemes punkta.